aña 14
no. 2
februari 1983

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATONAN DI MAESTRONAN DI ARUBA

pag. 16

UNICEF: situatie van kinderen in Caraïbisch gebied verslechtert, pag. 3

Positie van de vrouw in het onderwijs, pag. 9

Antillen op eigen benen? pag. 14

Esta dushi ta Karnaval! pag. 16

GRAWATA, pag. 5 i 16

Introdukshon di papiamento, pag. 10

Kreatieve ekspressie, pag. 6

REKAPASITASHON DI MAESTRONAN DI SKOL, pag. 17

redaktie: c. tromp, r. oomen, h. oplaat, q. maduro en l. emerencia.
redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur: madonna stephens, voorzitter; henk weustink, vice-voorzitter/2e penningmeester; jani stamper, 1e sekretaris; jaime mata, 1e penningmeester; mirella wijngaarden, 2e sekretaris.
sekretaresse kant.: mevr. f. alexander.
bank simar: a.b.n. 31.47.290.

SKOL & KOMUNIDAT

aña 14 - no. 2

februari 1983

sindikato di maestronan di aruba

PREISNAN PA ABONO RIBA SKOL & KOMUNIDAT PA AÑA 1983 (10 NUMERO)

- [ ] antias naf. 32,50
- [ ] hulanda ku bapor naf. 32,50
- [ ] hulanda ku avion naf. 55,—
- [ ] otro paisnan ku bapor naf. 32,50

nomber: ....

....

adres: ....

....

manda un chek of deposita plaka riba kuenta bankario a.b.n. nr. 31.47.886.
manda e formulario aki pa:
skol & komunidat,
cashero 17, aruba, n.a.

UNICEF: Situatie van kinderen in Caraïbisch gebied verslechtert

Uit Internationale Samenwerking

In Latijns-Amerika en het gebied van de Caraïbische zee leven zo'n 75 miljoen kinderen onder de veertien jaar in uiterst armoedige omstandigheden. De situatie is al slecht en wordt nog steeds slechter, aldus het Kinderfonds van de Verenigde Naties, UNICEF. De organisatie schat dat tegen het jaar 2000 het aantal armoede-kinderen in deze regio tot een aantal van 100 miljoen zal zijn.

Kinderen aan de afwas in Port-au-Prince, de hoofdstad van Haïti

Een derde van de totale bevolking van Latijns-Amerika en het Caraïbisch gebied, zo heeft UNICEF berekend, heeft te kampen met problemen als onvoldoende voeding, slechte huisvesting en een gebrek aan onderwijsmogelijkheden. Deze groep — en daarmee de problemen — wordt alleen nog maar groter. Telde de regio in 1979 nog 358 miljoen inwoners; tegen het eind van de eeuw zullen dat er volgens de huidige prognoses 607 miljoen zijn.
De bevolkingsopbouw in het gebied legt een zwaar accent op de groep van de jongeren. Tussen 1950 en 1955 maakte de groep van onder de veertien jaar 41 procent van de totale bevolking uit en in de periode 1975-1980 was er in deze verhouding geen enkele wijziging te constateren. Misschien dat het percentage jongeren tegen het eind van de eeuw iets zal zijn teruggelopen →

(schatting van nu: 38 procent), maar een feit is en blijft dat de armoede van nu en de toekomst een zeer nadelig effekt op ontwikkelingsmogelijkheden van de jeugd blijven hebben.

Inkomensverdeling

Een van de voornaamste oorzaken die bijdragen aan de armoede in Latijns-Amerika en het Caraïbische gebied is de ongelijke verdeling van de inkomens binnen de betrokken landen. Tussen de armste 20 procent van de bevolking en de rijkste 10 procent verhouden de inkomens zich over het algemeen als 1 tegenover 35. Er zijn ook landen bekend waar deze inkomensverhouding 1:50 is.
Een onderzoek in 1975, dat zich uitstrekte over vijftien landen met 90 procent van de bevolking van de regio, heeft uitgewezen dat 15 procent van de bevolking aan ondervoeding lijdt. Dat beeld is sindsdien nauwelijks veranderd, maar naar het zich nu laat aanzien zal het in het verloop van de jaren tachtig alleen nog maar verslechteren.
Er zijn nog meer gegevens om de armoede-situatie in de Latijnamerikaanse landen te illustreren. Tussen de 5 en 50 procent van alle woningen in de steden en bijna 70 procent van alle behuizingen op het platte land worden 'overbewoond'.
Overbewoond wil in dit geval zeggen dat er in een huis drie of meer personen per kamer zijn. Er is voorts een ontstellend tekort aan zuiver drinkwater. Soms is er voor een hele wijk maar één aftappunt.

Kinderen overlijden door gebrek aan medische verzorging en verontreinigd drinkwater

Betrouwbare informatie over de huisvesting op het platteland is nauwelijks beschikbaar, maar bekend is wél dat de huizen in het bezit van stromend water zwaar in de minderheid zijn. Met de riolering is het al even slecht gesteld: in de steden beschikt slechts 40 procent van de huizen over een afvoersysteem.

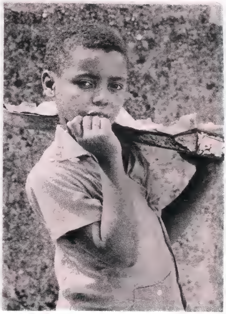
Onderwijs

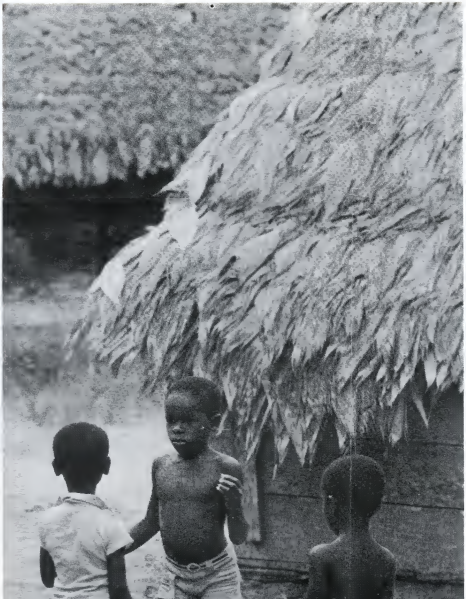
Een ander voorbeeld betreft het onderwijs. Er is sinds de jaren vijftig op dit punt wel het een en ander verbeterd in Latijns-Amerika en het Caraïbisch gebied. Maar de percentages analfabeten in de verschillende landen bewegen zich nog altijd tussen 5 en 50 procent. Een groot aantal kinderen verlaat voortijdig de lagere school om de ouders te helpen bij het vergroten van het gezinsinkomen.
UNICEF, dat zich vooral vanwege het grote aantal jeugdigen aktief met de situatie in Latijns-Amerika bezighoudt, kan zich niet voorstellen waarom er juist in deze tijd sprake is van afnemende belangstelling uit de rijke landen. "Je vraagt jezelf af waarom die landen ertoe overgaan hun bijdragen te verminderen aan een organisatie die over de hele wereld welkom is," zegt Teresa Albanez Barnola, de regionale directeur van UNICEF. "Onze organisatie richt zich toch in de eerste plaats op het geven van hulp waar die op een moment het hardst nodig is."
Onder de vele problemen waarmee men in Latijns-Amerika worstelt is de grote kindersterfte het ernstigst. Kinderen overlijden door een gebrek aan medische verzorging, door honger, door besmetting met verontreinigd water en het ontbreken van goed drinkwater. "Ze gaan dood omdat ze arm zijn," zegt Teresa Albanez.
Volgens haar is de eerste taak die UNICEF zich in deze regio stelt het redden van de levens van kinderen in hun eerste jaar, over het algemeen een periode waarin zij de grootste risico's lopen. De medewerkers van het Kinderfonds realiseren zich daarbij best dat een groot aantal kinderen, al overleven ze hun eerste jaar, toch tot in lengte van dagen de gevolgen van hun armoede-situatie met zich zullen blijven dragen. "Die kinderen," stelt Teresa Albanez spijtig vast, "zullen nooit de kans krijgen 'eerste klas burgers' te worden. Zij zullen de groep van tweede en derde klas burgers gaan vormen, omdat ze tijdens hun kindertijd slecht en onvoldoende gevoed werden. Niemand hoeft daar nog onderzoek naar in te stellen. De wetenschap heeft ons in voldoende mate aangetoond dat de schade die door ondervoeding in de eerste levensjaren wordt veroorzaakt, onherstelbaar is."

Eén miljoen

De wijdverspreide armoede in Latijns-Amerika en het gebied van de Caraïbische Zee heeft tot gevolg gehad dat er tussen 1975 en 1980 per jaar meer dan een miljoen kinderen onder de leeftijd van vier jaar zijn overleden. Tussen vijf en negen jaar bedroeg het sterftecijfer 150.000 per jaar en tussen tien en veertien jaar 66.000. Bij elkaar opgeteld stierven er in genoemde periode zo'n 1,2 miljoen kinderen per jaar. In schrille tegenstelling tot deze cijfers staat het gegeven dat als de inkomensverdeling in de betrokken landen dezelfde als →

Een groot aantal kinderen verlaat vroegtijdig de lagere school.

Eén derde van de totale bevolking van Latijns-Amerika en het Caraibisch gebied heeft te kampen met problemen als onvoldoende voeding, slechte huisvesting en een gebrek aan onderwijsmogelijkheden.

bijvoorbeeld in Zweden was geweest, er niet meer dan 11.000 kinderen zouden zijn overleden.
Met andere woorden: de levens van 1,1 miljoen kinderen zouden in een dergelijke situatie zijn gespaard. UNICEF verbindt aan deze bevinding dat als de huidige situatie in de regio niet verandert, er tegen het eind van deze eeuw ongeveer 30 miljoen kinderen aan ondervoeding en armoede overleden zullen zijn. ●

gravata

E palabra madrepatria ta pas aki na Antias.
Ta kada bes ku e politikonan antiano tin algo na kurason nan ta bai yora na saya di mama Hulanda.

●

Eks-presidentenan di IOWUA mester tabata bon negoshadornan.
Awor ku nan no ta presidente mas tur a bira negoshante.

●

Manera AVP i PPA ta kimando nan dede ku politika amatorista, pa elekshon venidero nan lo no tin MAN mas.

●

Kiko bo falta pa haya ainda?
Pidi i lo bo haya: elekshon ta serka.

●

DP a lanta tempo ku MEP no tabata den demokrasia.
Pesei nan lema pa elekshon ta:
Trese demokrasia, eleminá MEP.

●

Aparentemente tin un diputado ta interesá pa, promé ku elekshon, bai Surnam-wak kon Bouterse ta manteniendo su mes na poder.
Tur esaki den kuadro di "herstel van demokratie" prome i durante elekshon.

KREATIEVE

Bijgaand artikel was oorspronkelijk bedoeld als een objektieve bespreking van de rapporten samengesteld in het kader van het Kultureel Akkoord België-Nederlandse Antillen. Bij bestudering van bedoelde verslagen leek het echter zinvoller het geheel van kommentaar te voorzien. Temeer daar het vormgeven aan de binnen het akkoord gegroeide ideeën de verantwoordelijkheid zal zijn van onze eigen mensen. Daaraan zal een diskussie moeten voorafgaan om daarmee het realiseren van een echt eigen, van alle kanten doordachte opzet mogelijk te maken. Vanuit deze stelling moet het kommentaar, dat in deze aflevering gegeven wordt door Fred Meenhorst, gezien worden. Hij pretendeert zeker niet de enig juiste visie te kunnen voorschrijven. Wel hoopt hij op reakties want pas dan kunnen we gaan denken over een verwezenlijking van een meer kreatief-ekspressief aspekt in de planmatige vorming van onze jeugd of, misschien ruimer nog, onze Arubaanse gemeenschap.

EKSPRESSIE

FOTO: "KRUISPUNT VAN KULTUREN": uitgebeeld in een kindertekening.

door Fred Meenhorst,
docent beeldende vorming
Arubaanse Pedagogische Akademie

In aansluiting op het artikel in no. 10, december 1982 van Skol & Komunidat "Kreatieve ekspressie, vak of systeem?", willen wij wat uitgebreider ingaan op het gebeuren in het kader van het Kultureel Akkoord België-Nederlandse Antillen. Jammer genoeg blijken de rapporten over de in dat verband ontplooide aktiviteiten meer de vorm van een logboek te hebben, een opsomming van organisatiesystemen, data en lokaliteiten. Over het inhoudelijke valt weinig te lezen. Om die reden hebben wij twee andere bronnen moeten raadplegen: het door de Osticeba samengestelde projekt-dossier "Kreatieve Ekspressie op Aruba" en een uitgebreide brochure "Jeugdatelier 82" van het Belgische Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en de Departementale Dienst voor Animatie, Creatieve Expressie en Begeleiding (DACEB).
Er kan een zekere angst bestaan dat door het kontakt met België de invloed van een Westeuropees kultuur de ontplooiing van een eigen Antilliaanse kultuur zal belemmeren. Er zijn echter enkele aspekten die deze angst de grond ontnemen. Als eerste stelt het verslag van de vijfde fase van het kultureel akkoord o.i. terecht dat de situatie waarin België en de Nederlandse Antillen verkeren sterke overeenkomst vertoont. Beide zijn ze een kruispunt van kulturen waarvan ze de invloed bewust of onbewust ondergaan. Dit is een gegeven. Willen wij toch ons eigen wezen behouden en verdiepen dan zal daaraan zeer bewust en met inzet van alle krachten gewerkt moeten worden. Ten tweede is de opzet van de aktiviteiten binnen het akkoord vanaf het begin duidelijk tot stand gekomen in onderling overleg en met een sterke inbreng van antilliaanse zijde. Ten derde is vanaf het prille begin uitgegaan van een groei naar een zeer eigen antilliaanse aanpak, een onafhankelijke antilliaanse opzet. En het moment voor deze stap is aangebroken, we moeten het zelf doen. NU! EN HIER! Op Aruba. Door EIGEN MENSEN.

Hoever zijn we?

Om ons hierover een idee te kunnen vormen zullen we moeten nagaan wat er vooraf gegaan is.
In november 1978 werd in België de eerste fase aangezet. Hier werden gedachten uitgewisseld tussen belgische en antilliaanse vertegenwoordigers, gesprekken gevoerd met verschillende organisaties op het gebied van kreatieve ekspressie, de problematiek op de Antillen belicht en een basisprogramma voor kursussen op de Nederlandse Antillen opgesteld. Ook werd een gemengd begeleidingsteam gevormd.
Tijdens de tweede fase (februari 1979) werd een kursus gegeven op Aruba en Curaçao. Hier was de bedoeling de deelnemers kennis te laten maken met de verschillende ekspressievormen. De kursisten kwamen van alle zes eilanden wat zeker een unikum mag heten. Het geheel stond onder leiding van een gemengd belgisch-antilliaans team.
De bedoeling was in de derde fase de kursuservaringen te verwerken in de eigen werksituatie, dus o.a. op scholen en in buurtcentra. Hoewel er door de meeste kursisten hard aan gewerkt werd bleek de opzet niet geheel gehaald te zijn. Toch leek het geheel positief genoeg te zijn om met veel optimisme tijdens de vierde fase (België, september 1979) niet alleen een kursus te volgen in België maar ook de vijfde fase voor te bereiden.
Deze fase werd in november en december 1979 op de Antillen gerealiseerd met onder andere een beginnerskursus op Saba en een follow-up kursus op Curaçao. In september 1982 brachten twee belgische medewerkers aan het akkoord, de heren Bal en Duyvetters een bezoek aan de Antillen. Laatstgenoemde zal enige maanden ter beschikking blijven van de Antilliaanse regering. Inmiddels werd, na een bespreking met de belgische, curaçaose en arubaanse begeleiders van het akkoord, op Aruba een eigen kommissie Kreatieve ekspressie in het leven geroepen. In deze kommissie zijn Onderwijszaken, het Departement van Onderwijs, het Instituto di Cultura, Osticeba en het onderwijsveld vertegenwoordigd.
De kommissie heeft al heel wat voorbereidend werk verzet maar realiseert zich terdege dat haar belangrijkste taak zal zijn het veld rijp te maken voor het realiseren van kreatieve ekspressie binnen het onderwijs, buurtcentra en andere sektoren van onze gemeenschap. Binnenkort zullen als eerste stap allen die reeds werken in de kreatieve sektor uitgenodigd worden voor een orienterende bijeenkomst. Het is echter de bedoeling alle leerkrachten uit het onderwijs en allen die op de een of andere wijze bij de opvoeding betrokken zijn in aanraking te brengen met de nieuwe opvattingen binnen de kreatieve ek- →

spressie. Want kreativiteit en ekspressie zijn niet weg te denken aspekten van het hele onderwijs-, het totale opvoedingsgebeuren.

Het begrip kreatieve ekspressie

Hoe moeilijk het ook is om in dit kort bestek een duidelijke maar vooral eensluidende omschrijving van het begrip kreatieve ekspressie zoals dat binnen de aktiviteiten in verband met het Kultureel Akkoord wordt gehanteerd, te geven, willen wij hier toch een poging wagen. Allereerst citeren wij uit het Osticeba projekt-dossier:

> **"Creatieve expressieve vorming maakt gebruik van vier verschillende expressievormen te weten: bewegingsexpressie, klankexpressie, beeldende en dramatische expressie."**

Tot zover dus weinig nieuws. Zeker niet nieuw, maar in de praktijk op Aruba nog erg weinig voorkomend, is de heel sterke integratie van deze gebieden.

> **"Gebruik makende van deze expressievormen biedt deze werkmethode al spelenderwijs de gelegenheid om bezig te zijn met de eigen ervaringen, ideeën, gevoelens en situaties."**

Binnen moderne onderwijssystemen zal ook deze stelling niet nieuw zijn. Op Aruba wordt veelal het aksent zeker niet gelegd op de speelse benadering, wordt er te zelden doelbewust uitgegaan van de eigen ervaringen, gevoelens, ideeën en situaties van de leerling, het kind, de kursist, de deelnemer.

Nog sterker: het is verbazingwekkend hoe vaak leerkrachten, jeugdleiders etc. kans zien om geheel buiten de eigen belevingssfeer liggende zaken als uitgangspunt te nemen voor kreatief ekspressieve (?) aktiviteiten. Men geeft het kind een schitterend verhaal over volkomen eigen kultuur- en kind-vreemde situaties en verwacht dan emotioneel geladen uitingsvormen.

> **"De resultaten zijn niet gebonden aan (technische) eisen van buitenaf, maar ontlenen hun waarde aan de eigenheid en de creativiteit van de deelnemers."**

In de huidige praktijk is het doel van zogenaamde expressie-aktiviteiten nog erg vaak het produkt. De "mooie" tekening wordt met een hoog cijfer gewaardeerd, het "prachtige" klei-vaasje wordt uitbundig geprezen. Hierbij worden dan meestal niet-kinderlijke maatstaven gehanteerd. Om dezelfde redenen mag men vraagtekens plaatsen achter de waarde van tekenwedstrijden en tentoonstellingen van kinderwerk. De volkomen onkinderlijke wijze waarop vele jeugd-zangeresjes "hun" liederen presenteren op songfestivals mag zacht uitgedrukt als weinig vormend worden beschouwd, de inhoud van de tekst ligt maar zelden in hun eigen ervaringssfeer.

> **"Men wordt gestimuleerd om in relatie tot anderen, de ander te begrijpen en ook zijn of haar eigenheid te herkennen."**

Hier ligt wel een van de belangrijkste waarden van de kreatieve ekspressie. Het Osticeba projekt-dossier wijst er ons inziens zeer terecht en heel nadrukkelijk op dat in de toekomst de mens in onze maatschappij zich van zijn eigen kunnen, zijn eigenheid bewust zal moeten zijn, een individu dat in samenwerking met anderen onze gemeenschap kan vormen, een burger die wil en kan meedenken en geen afwachtende, passieve houding aanneemt.

Het kind van nu, de volwassene van nu en morgen zullen niet van zichzelf vervreemd mogen zijn, zullen vertrouwen in eigen kunnen, in eigen waarde moeten hebben. Daartoe zal men over een groot zelfvertrouwen moeten beschikken. En het aankweken van dit zelfvertrouwen is een van de hoofddoelen van de kreatieve ekspressie.

Drs. J. Jeene staat in zijn artikel in het eerder genoemd rapport "Jeugdatelier 82" stil bij een ander belangrijk aspekt van kreativiteit: het KREATIEF DENKEN. In dit verband stelt hij:

> **"We kunnen creatief denken (....) omschrijven als het begrip dat die denkprocessen groepeert, waarin de mens bij het oplossen van probleemsituaties hulpmiddelen vindt die nieuw en waardevol zijn voor hem."**

Hij stelt hier kreatief denken tegenover het reproduktief denken. Hoewel het niet doenlijk is in het kader van dit artikel daar diep op in te gaan willen wij ter verduidelijking toch enige opmerkingen plaatsen. Binnen het Arubaanse onderwijs lijkt het reproduktief denken bij het king nog wel gestimuleerd te worden. Onder reproduktief denken verstaat drs. Jeene het proces waarbij de denkende persoon hem bekende denkmiddelen (lees: aangebrachte kennis, aangeleerde gegevens) verstandig toepast op **bekende** situaties. In dit verband wordt van het kind in ieder geval nog enig denkwerk verwacht. Het heeft geleerd dat de oppervlakte van een rechthoek berekend wordt door de lengte met de breedte te vermenigvuldigen. Daarna wordt gevraagd deze kennis toe te passen bij het berekenen

van de oppervlakte van rechthoeken met andere afmetingen. Het denken zal meer produktief moeten zijn als we het kind voor het probleem stellen de oppervlakte te berekenen van een L-vormige figuur. Op dit moment wordt vaak nog door de leerkracht dit probleem eerst als "nieuwe" leerstof besproken wat jammer genoeg te vaak neerkomt op "uitleggen" op een manier die weinig ruimte laat voor het zelf vinden van de oplossing. De "uitleg" is vaak een verkapte vorm van voorzeggen: "dit los je zo en zo op." Waarna het kind weer wat "sommen" van dit type met andere afmetingen mag maken. Het denken is pas optimaal kreatief als het kind zelf het denkmiddel ontdekt. Als het kind na het tellen van in een rechthoek ingetekende hokjes van bijvoorbeeld een vierkante centimeter elk zelf ontdekt dat je dezelfde uitslag krijgt als je de lengte met de breedte vermenigvuldigt of: als het ontdekt dat je één rijtje hokjes telt en dit aantal vermenigvuldigt met het aantal rijtjes. Hieruit volgt direkt een andere stelling:

> **"Kreatieve ekspressie is een subjektief proces."**

Met andere woorden: een eigen kreatief-ekspressieve vondst kan reeds eerder door anderen zijn gedaan. We spreken toch van kreativiteit als het voor het kind zelf nieuw is en door hem zelf ontdekt. Het lijkt ons dat velen uit onze gemeenschap die, ondanks hun gebrek aan kennis van kreatieve uitingsvormen uit veelal ver verwijderde, bijvoorbeeld europese kulturen, toch voor hen originele ideeën hebben, door degenen met een buitenlandse ontwikkeling als achterlijk worden beschouwd. Als hun kreatief-ekspressief handelen leidt tot tastbare produkten worden deze veelal als kitscherige imitaties beschouwd. Doen we dit een kind aan dan is het niet meer dan logisch dat het nimmer kreatief-ekspressief zelfstandig zal worden. Pas als we hun vondsten als volwaardig aksepteren en dienovereenkomstig waarderen zal het kind vanuit een gevoel van eigenwaarde naarstig verder zoeken. En vinden!! Daarnaast zullen we moeten bedenken dat:

> **Kreatieve ekspressie komt pas tot volle ontplooiing in een sfeer van vrijheid en geborgenheid.**

Velen, ook binnen het onderwijs, worden wat skeptisch als we over vrijheid spreken. Men denkt dan aan een systeem van "alles mag," een chaos, een systeemloos aan (laten) knoeien. Binnen de kreatieve ekspressie denkt men echter in de eerste plaats aan de vrijheid om eigen ideeën, eigen vondsten in te kunnen brengen. Daarbij stelt het Osticebo-dossier:

> **"De expressie van de eigen gevoelens en ideeën staat steeds centraal."**

→

Ook hier wordt de nadruk gelegd op het eigene. In tegenstelling hiermee verwachten we op dit moment nog te vaak van onze jeugd vorm te geven aan voor hen vreemde gevoelens. En "vreemd" zijn voor deze jeugd vaak de opvattingen en meningen, de gevoelens van volwassenen, in andere kulturen gevormden, de in het algemeen onder andere omstandigheden opgegroeiden. Nog onbegrijpelijker is voor onze jeugd vaak de houding van de volwassene die het eigen wezenlijk zijn verbergt achter een rookgordijn van niet echt begrepen en zeker niet eigen gemaakte vreemde gedragspatronen. De geboren Arubaan die na enige jaren verblijf in den vreemde het papiaments als minderwaardig lijkt te beschouwen, de papiamentstalig opgegroeide die na het bereiken van een bepaalde funktie bij de Lago nog uitsluitend engels spreekt, de Arubaan die vecht voor het invoeren van het papiaments in het onderwijs maar thuis uitsluitend nederlands gebruikt, de volwassene die gelijkheid predikt maar het haitiaanse dienstmeisje als minderwaardig beschouwt.
De kreatieve ekspressie vraagt een eerlijk jezelf zijn. En oneerlijk gedrag van anderen kritisch te bezien.

Hoewel we ons realiseren er inderdaad niet in geslaagd te zullen zijn het begrip kreatieve ekspressie volkomen gestoffeerd te hebben, hopen we dat er toch enige duidelijkheid is ontstaan. Het is geruststellend te weten dat in ieder geval een kleine groep van Aruba, 19 als kursist, 1 als begeleider en 1 als koördinator hebben kunnen partisiperen in de aktiviteiten in het kader van het Kultureel Akkoord. Jammer genoeg komt men in het rapport tot de konklusie dat met name op Aruba bij de selektie van de kursisten enige vraagtekens geplaatst moesten worden. Toch heeft de uit de kursus ontstane werkgroep veel en hard gewerkt. Na een kleine inzinking waarbij de werkgroep uit nog slechts 10 mensen bestond startte men in 1980 een twee maanden durende kursus voor personen uit organisaties op het gebied van de edukatie en de vorming van de jeugd waardoor de werkgroep weer op een sterkte van 22 kwam.

Aktiviteiten

De arubaanse werkgroep ontplooide onder andere de volgende aktiviteiten:
- het werken met kinderen van Noord;
- een carnavalsviering te Sta. Cruz en op de Benildeschool met kostuums naar eigen ideeën en een met alternatieve instrumenten uitgeruste band;
- een maand-projekt op Centro di Bario y Deporte Dakota met kinderen en leidsters;
- een projekt op de Kukwisaschool waarbij het aksent lag op de integratie van geschiedenis en kreatieve ekspressie en een samenvoegen van de diverse ekspressievormen;
- aktiviteiten op de St. Luciakleuterschool.

Daarnaast waren de leden van de werkgroep ook in kleiner verband en op eigen initiatief aktief:
- enige werkochtenden op de Arubaanse Pedagogische Akademie
- twee door kinderen gemaakte toneelstukken: "Compa Nanzi" en "E mucha cabei berde," opgevoerd in cas di Cultura en in twee wijken;
- aktiviteiten op het gebied van toneel, dans, proza en poëzie met een groep huisvrouwen van Noord;
- een drie maanden durende kursus voor personen uit de edukatieve sektor rond beweging, theater en muziek.

Hoewel bovenstaande opsomming verre van volledig is kan wel gesteld worden, dat men niet stilgezeten heeft. Toch kunnen we ons niet aan de indruk onttrekken dat het aksent nog te veel gelegen heeft op een produkt-gericht en traditioneel werken. Degene die de moeite neemt de door ons geraadpleegde rapporten geheel door te nemen zal daarvan diverse voorbeelden tegenkomen.
Soms lijkt bij de deelnemers een duidelijke visie nog te ontbreken. En als dit het geval is, dan loopt men het risiko dat we niet verder komen dan een incidenteel ontplooien van losstaande aktiviteiten. Wil men de echte doelstellingen van de kreatieve ekspressie verwezenlijken dan zal een deskundige begeleiding, een planmatige koördinatie en een uitbreiding van het aantal juist gemotiveerde en verantwoord handelende fieldworkers gerealiseerd moeten worden. Hoezeer persoonlijke initiatieven ook op prijs gesteld mogen worden moet men toch waarschuwen tegen ondeskundig opgezette eksperimenten. Deze zullen meer kwaad dan goed doen.
Ook zullen we ons moeten realiseren dat de ommezwaai naar echt kreatieve ekspressie binnen vooral de jeugdvorming, waarin ook het onderwijs een funktie vervult, zeer geleidelijk zal moeten plaatsvinden. Een te snelle verandering zal zeker leiden tot chaos. Ook zal gestreefd moeten worden naar een aanpassing aan de totale veranderingen die in ons onderwijssysteem zullen worden aangebracht. Ook bij het opstellen van een onderwijsbeleid zal een meer kreatief-ekspressief element toegevoegd moeten worden. Zo besteedt de Onderwijsbeleidsnota slechts zijdelings aandacht aan kreatieve ekspressie. Verder willen we nogmaals benadrukken dat kreatieve ekspressie zeker geen vak maar eerder een systeem is.

Laten we hopen dat alle betrokkenen overtuigd kunnen worden van de waarde, de noodzaak van kreatieve ekspressie en bereid zullen zijn mee te werken aan de realisatie van de doelstellingen. En daarbij de wezenlijke bedoeling niet vertalen naar opgepoetste en op uiterlijke, "showbare" schijnresultaten gerichte incidentele projektjes. Het wordt hoog tijd dat er ook in deze een duidelijk beleid komt. Dat de verschillende, in wezen op hetzelfde doel gerichte (hoewel...?) aktiviteiten gekoördineerd worden. Naar ons gevoel, nee, naar onze heilige overtuiging zal het idee van de kreatieve ekspressie de grondslag moeten zijn voor elke aktiviteit, elke planning die gericht is op veranderingen binnen de opzet van onze mensvorming. De kreatieve ekspressie geeft de mens in ieder geval de ruimte zichZELF te ontdekken, zich bewust te worden van zijn EIGEN mogelijkheden, zijn EIGEN waarde, zijn EIGEN identiteit. Maar dan doorvoeld, bewust gekozen. De arubaanse mens is te lang VERvormd door het nastreven van vreemde waarden, het wordt hoog tijd dat men de kans krijgt zichZELF te vormen.
EIGEN en ZELF: kreatieve ekspressie!! WAARDEVOL!! ●

BIJZONDERE ALGEMENE LEDENVERGADERING

"Positie van de vrouw in het onderwijs"

Op dinsdag 30 november 1982 heeft de Simar een bijzondere algemene ledenvergadering belegd met als agendapunt: "Positie van de vrouw in het onderwijs, wat hebben we nu — wat willen wij?" Op deze vergadering is uitgebreid gediskussieerd over wat de Simar kan doen als vakbond om de verschillende discriminerende wetten in LMA, Burgerlijk Wetboek, Wetboek van Burgerlijke Rechtsverordening en het Wetboek van Strafrecht, alsook algemene diskriminerende denkwijzen en handelingen tegen de vrouw, te bestrijden.
Op deze avond heeft de Werkgroep Vrouwenzaken, bij monde van Ine van de Hilst, de volgende inleiding gehouden.

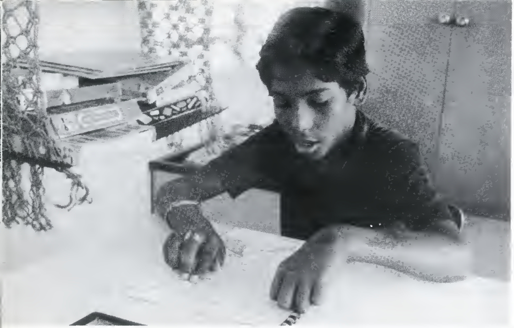

" Wij weten allemaal dat er wetten zijn in het LMA (Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht), die diskrimerend voor ons zijn. Niet alleen in het LMA, maar ook in het Burgerlijk Wetboek, Wetboek van Burgerlijke Rechtsverordening en het Wetboek van Strafrecht komen diskriminerende artikelen en/of zegswijzen voor.
Zo beoefenen b.v. de ouders gezamenlijk de ouderlijke macht uit over hun minderjarige kinderen, maar bij verschil van inzicht is de wil van de vader beslissend (Burg. Wetboek, art. 339). Moeder mag dus wel een woordje meespreken; als ze echter een andere mening is toegedaan dan vader, heeft hij het recht een punt achter de diskussie te zetten.
Wij zijn bij elkaar gekomen om te praten over gelijke rechtspositie voor manlijke en vrouwlijke leerkrachten. Maar vinden wij werkelijk dat onze baan ons toe komt, dat we er recht op hebben? Of beschouwen we ons werk als nuttig tijdverdrijf, luxe of een extraatje?
Wij zeggen zelf vaak dat we met ons salaris onze echtgenoot helpen met het afbetalen van de lening of hypotheek op "ons" huis — is het huis ook inderdaad gemeenschappelijk eigendom? Is het niet vaak zo dat "ons huis" bij een echtscheiding soms op zijn naam blijkt te staan en dus zijn bezit is?
Op dezelfde manier helpt HIJ soms ook in de huishouding.
Het is nog steeds zo dat, hoewel we de mond vol hebben over gelijke rechten, wij in ons onderwijs meisjes een andere houding t.o.v. hun toekomstige carrieres aanleren dan jongens.
Kijk maar naar een taalles: Elsa helpt moeder in de keuken en Ronny maakt een hondehok. In de rekenles praten we over Ronny die met zijn vriendjes knikkers aan het verdelen is. En wat doet Emma? Ze telt de knopen van de jurk van de pop. De training tot "huisvrouw" is al begonnen!
Hoeveel vrouwen komen er in onze geschiedenisboekjes voor waarmee meisjes zich kunnen identificeren? De weinige vrouwen die erin voorkomen zijn of heksen of maitresses van de een of andere grootheid die het land naar de verdommenis heeft geholpen. Ze zijn in elk geval onmogelijke schepsels.
Als we vóór gelijkheid zijn, hoe komt het dan dat we thuis ongelijke regels toepassen, die onze dochters binnen vier muren gevangen houden en onze zonen op straat sturen onder het mom van: "Hij is toch een jongen, hij moet zich voorbereiden op het leven."
Zo zien we dat ook de ongeschreven wetten diskriminerend zijn.
Als we horen dat bij uitzondering eens een keer een vrouw op een hoge positie terecht is gekomen, dan vragen we ons argwanend af of haar werk een kompensatie is voor een eerder opgelopen teleurstelling. Mensen, we vragen om vaste pensioengerechtigde dienst. Deze vaste pensioengerechtigde dienst is maar één stap op de lange, lange weg die we nog moeten afleggen. En bij deze éne stap zijn we al vervuld met vrees. We zijn bang! Voor wie eigenlijk? Voor wat?
Soms is angst reeel en gegrond. Maar als die angst voortkomt uit het feit dat we de verantwoording voor ons eigen leven (en de daaraan verbonden risico's) niet in onze eigen handen durven nemen, dan moeten we eerlijk erkennen dat we net als minderjarige kinderen zijn, waarvoor vader de beslissing moet nemen.
Al te lang al wachten we af of onze rechtspositie misschien geregeld wordt door de één of ander, maar de sprookjesprins op z'n paard is nog niet komen aangalloperen. We zullen het dus zelf moeten doen.
We zullen zelf aan verandering moeten werken, anders blijft de situatie tot in de eeuwen der eeuwen zoals die nu is. Laten wij vrouwen besluiten op te houden met het aannemen van die afwachtende houding en ons inzetten voor datgene waarvan we overtuigd zijn dat we er recht op hebben.

We moeten in onszelf geloven en in datgene dat we rechtvaardig vinden. Met dit zelfvertrouwen en de overtuiging dat het gerechtvaardigd is wat we eisen, kunnen we alleen samen de gelijkheid realiseren. "

Afgesproken is dat 'n versterkte Werkgroep Vrouwenzaken een reeks van akties zal opzetten. Handtekeningen, manifestaties, informatie via radio en televisie, enz.

WERKGROEP VROUWENZAKEN •

Den numero 9 di november 19
ká e artikulo titulá "Introduk
nos a kuminsa ku un seri di a
introdukshon di papiamento,
bushon na e diskushonnan k
ront di e tópiko aki. Den lu
Guda, psikólogo, i a puntr'e si
un artíkulo. En espesial a punt
sianan di sra. Middelkamp-Eu
konosí a keda nombrá komo
korantnan La Prensa i Beurs
artíkulo Helen Guda ta duna
kamp. Aki ta sigui e prome arti

INTRODUKSHON DI PAPIAMENTO:

Awor ku despues di hopi aña di diskushon algun paso ta wordo tumá pa kuminsa ku e introdukshon di papiamento den nos enseñansa, nos ta ripara ku e diskushonnan riba e pakiko *sí* i e pakiko *no* a aumenta i hunto ku esei e emoshonnan den e diskushonnan.

E último ta lástima, pasobra hopi biaha esaki no ta kontribui na un mihor komprondemento di nos situashon i e mihor medidanan pa drech'e.
Pesei ta di apoyá ku tin intenshonnan pa hiba e diskushon tokante e tópiko aki ku argumentonan ophetivo i al kaso.
Ultimo tempo nos por a lesa i tende un tal sra. Middelkamp-Eustacia na Korsou trese su punto di bista dilanti (kontra di introdukshon di papiamento den enseñansa basiko).

E echo ku mi kier dedika atenshon na su ponensianan no ta tanto pasobra e ta kontra e introdukshon di papiamento, pero pasobra e ta presentá su opinion komo uno basá riba estudio i investigashonnan sientífiko. I netamente pasobra mi ta boga pa un diskushon ophetivo, mi kier reakshoná riba e ponensianan aki.
Sra. Middelkamp, na mi opinion ta malinterpretá sierto teoria i investigashonnan i ta saka sierto konklushonnan for di nan kontèksto, pa por sostene su opinion. Banda di esei e ta bisa ku e ta e úniko hende na Antias ku konose e literatura sosiolinguístika, asina mas o menos serando e diskushon ophetivo, ku e mes ta bisa di ta boga p'e.

Den un seri di dos artikulo lo mi kier a refutá algun di e ponensianan di sra. Middelkamp, pa asina duna un kontribushon na e diskushonnan tokante e introdukshon di papiamento, komo idioma vehíkulo den nos enseñansa.

Motibonan duná pa no introdusi papiamento

E argumentashon di sra. Middelkamp kontra e introdukshon di papiamento den enseñansa komo idioma vehikulo ta komo lo siguiente:
Papiamento ta wordo introdusí pasobra e resultadonan na skol ta malo. Pero no ta asina ku introdukshon di papiamento lo drecha e resultadonan, pasobra esakinan ta mas bien konsekuensia di e medio ambiente

Helen G
spesialis
cha. Na
estudio
naar de
kleuter."
komisho
plio na
Aruba.
komisho
método
señansa
Helen G
di e des
biano.

32, Skol & Komunidat a publi-
hon di papiamento." Ku esaki
rtikulo ku ta trata e asunto di
ku e meta pa duna un kontri-
u ta wordo hibá aktualmente
di esaki nos a aserka Helen
e kier a kontribuí den esaki ku
r'e su kometario riba e ponen-
tacia di Korsou, ku manera ta
"woman of the year" dor di e
& Nieuwsberichten. Den dos
un kontesta na sra. Middel-
kulo.

sosial pober for di kual mayoria di e muchanan antiano ta sali.
E desaroyo di idioma (refleksho n di e desaroyo mental) di e mucha antiano ta insufisiente ora e drenta skol i esei ta debí na e forma malo di komunikashon entre mayor i yiunan na kas.
Segun sra. Middelkamp no mester introdusi papiamento, pasobra esei no ta e solushon, pero mester drecha e situashon sosial di e muchanan aki.

E punto mas prinsipal di sra. Middelkamp ta, ku e introdukshon di papiamento, komo idioma vehikulo, lo nifika ku e mucha ta perdè pa semper e chèns di siña un di dos idioma, pasobra e mihor edat pa siña un di dos idioma ta entre 4 i 10 aña. I ta di vital importansia pa nos muchanan siña hulandes komo di dos idioma, pasobra hulandes ta un "kultuurtaal," ku kual e mucha por partisipá na e frutonan di e kultura oro-

Introdukshon di papiamento: parti di desaroyo di e komunidat

Na promé lugar mi kier a trese dilanti ku e introdukshon di papiamento den enseñansa, no por wordo mirá solamente komo un medida didaktiko, esta pa drecha e resultadonan na skol, ounke hopi biaha e ta wordo presentá komo tal. Skohe pa un sierto idioma of mas den bo enseñansa, mester ta primariamente basá riba e situashon i e nesesidatnan di bo komunidat. Nesesidatnan di bo enseñansa ta parti di esei (Fishman & Lovas, 1972). Skohe pa papiamento i otro idiomanan den nos enseñansa mester ta parti di un polítika di idioma ku mester pas den e desaroyo di nos komunidat. I aunke mi no kier elaborá mucho riba e punto aki, mi kier a menshona algun punto di opserba-

un kontesta na sra. Middelkamp-Eustacia

dor di drs. Helen Guda

uda ta psikólogo di desaroyo, ku
shon desaroyo di idioma di mu-
aña 1979 H. Guda a termina su
u un skriptie titulá "Onderzoek
woordenschat van de Arubaanse
Na aña 1980 el a partisipá den un
ku a hasi un inbestigashon am-
"woordenschat" di e mucha na
or di aña 1980 e ta forma parti di
Siña Lesa ku ta trahando un
a siña lesa na papiamento pa en-
spesial na Aruba. Aktualmente
uda ta hasiendo un inbestigashon
royo di idioma di muchanan Aru-

peo. Hulandes lo ta un "Language of Wider Communication" (LWC). Tene e mucha monolingual (domina un idioma só), loke segun sra. Middelkamp, ta pasa ora introdusi papiamento na skol, lo perhudiká e mucha, pasobra no tin literatura (ni frutonan kultural) na papiamento. (Beurs- & Nieuwsberichten '81-'82).

For di e argumentashon aki nos por saka dos punto prinsipal:

A. Introdukshon di papiamento komo idioma vehikulo no ta drecha e situashon malo den nos enseñansa.

B. Introdukshon di papiamento komo idioma vehikulo ta stroba e mucha di siña un LWC (hulandes) i lo tene e mucha monolingual.

Riba ambos punto lo mi kier a elabora.

shon. Nos komunidat ta den un fase transitorio: di un kolonia nos ta desaroyando den un estado independiente. E desaroyo aki ta tuma lugar tanto riba tereno polítiko, kultural komo riba tereno di idioma. Nos por mira entre otro e siguiente desaroyonan sosiolinguistiko:

— un konsientisashon tokante nos historia i tradishonnan i hunto ku esei un konsientisashon di e balor di papiamento,
— un oumento di e uso di papiamento komo idioma vehikulo den tur sektor i nivel di nos komunidat; e ta fungi tambe mas i mas komo idioma vehikulo pa e gruponan resientemente establesí na Antias,
— un bahamento di e uso di hulandes,
— un oumento di e uso di ingles i spañó (espesialmente den e sektor turístiko i komersial),
— un orientashon kresiente riba paisnan den nos region (tanto den kontaktonan kultural komo pa estudionan mas avansá).

Introdukshon di papiamento den nos enseñansa i uso di un di dos idioma banda di dje, mester wordo mirá den lus di entre otro e desaroyonan aki.

Introdukshon di papiamento lo no drecha enseñansa?

Mi por ta ful di akuerdo ku sra. Middelkamp, si e ta bisa ku introdukshon di papia- →

mento *riba su mes* lo no solushoná tur problema. E problema den nos enseñansa en berdat no ta *solamente* e uso di un idioma straño komo idioma vehikulo. I ta berdat ku tin paisnan kaminda e idioma vehikulo ta e idioma maternal di e mayoria (ounke mirando e diferensia entre dialekto i idioma standart esei tampoko no por wordo asumí sin mas), ku tambe tin e problema di dropouts, ets. Pero mi ta kere ku ningun hende no por desmenti ku e karakter di nos problema, komo pais ku ta den desaroyo pa bira un estado independiente, no ta igual na e tipo di problema di paisnan desaroyá, ku durante algun shen aña a desaroyá *nan mesun sistema di enseñansa,* basá riba nesesidatnan di *nan komunidat i luchando ku nan problemanan.*

Si bo kier purba di kompronde bo problema, bo no por djis konstatá ku e síntomanan di e problema di un otro ta parse esun di bo i disidi ku bo problema aparentemente no ta nada típiko. No, komo sientífiko bo mester analisá bo situashon, tanto e faktornan ku ta uniko pa bo situashon, komo esunnan ku bo ta komparti ku otronan.

Mi ta kere ku despues di basta estudio hasí dor di ekspertonan lokal i internashonal (wak p.e. Prins-Winkel, '70, Prins e.a., '70, Jessurun, '76, Muller, '75, Emerencia, '79, Maduro & Van Dieten, '78, UNESCO-raport, '76), nos por konkluí ku basta seguridat, ku e problemanan den nos enseñansa tin e siguiente kousanan:

— nos enseñansa no ta adaptá na nos situashon; e no ta basá riba meta i nesesidatnan di e komunidat antiano. *Parti* di esaki ta, ku den enseñansa ta usa un idioma vehikulo ku no ta biba i ki kasi no ta funkshonal mas den e komunidat antiano,
— nos enseñansa tin fayonan mas spesifiko, ku ta konsekuensia di e tipo di sistema aki. *Por ehèmpel:* falta di integrashon di suphetonan; un kambio mucho drástiko di enseñansa preparatorio pa enseñansa basiko.

E dos kousanan basiko naturalmente tin nan konsekuensianan, manera: un dominio insufisiente di hulandes dor di maestronan; falta di motivashon; falta di yudansa di ekspertonan etsetera. Pero esakinan no ta kousanan primario.

E diskushon tokante e kousanan di e situashon malo den nos enseñansa, no por ta konsentrá riba óf esun óf e otro kousa. Ta diferente faktornan tin ku ta hunga un papel i si nos kier drecha nos enseñansa nos lo mester traha riba tur e puntonan aki. Introdukshon di papiamento komo idioma vehikulo mester ta *parti di un plan total* pa bin ku un sistema ku ta mihor ekipá i adaptá na nos situashon, pa evitá e problemanan ku nos tin awor. Intentonan pa bini ku un plan asina a kuminsa kaba i nan ta di aploudi (Beleidsnota "Enseñansa pa Un i Tur," 1982).

Desaroyo di idioma inferior?

Pero sra. Middelkamp no ta bisa solamente ku no ta e uso di un idioma straño komo idioma vehikulo den nos enseñansa, ta e problema.

E ta bisa ademas ku investigashonnan sosiolinguistiko a prueba ku ta e situashon sosial, den kual e muchanan ta biba, ta kousa ku nan desaroyo intelektual i di idioma ta insufisiente, ora nan drenta skol. E ta basa su mes akinan riba estudionan di sr. Bernstein. E ta bai asta asina leu di konkluí ku e mesun kos lo ta e kaso den e situashon antiano. E mucha antiano lo falta eksperiensia den komunikashon, pasobra mayornan antiano no ta papia ku nan yiu nan ta dedika mucho tempo na siña nan yiu respèt i disiplina en bes di komuniká ku nan. Akinan e ta sita inbestigashonnan ku a mustra riba e importansia di e relashon entre mama i yiu pa e desaroyo di idioma. Pa por *preuba* su punto di bista e ta duna un kritika fuerte riba dr. A. Prins-Winkel i e trabou ku esaki a hasi, manera ta relatá den "Kabes Duru?" (1972). E ta bisa entre otro ku Prins-Winkel no por a kompara muchanan for di e mesun klase sosial ku ta papia papiamento na kas ku muchanan ku ta papia hulandes na kas, pasobra atrobe e ta sugeri ku e muchanan ku ta papia hulandes (i ku segun é mayoria biaha lo tá hulandes) lo wordo eduká otro. Nan mayornan lo hasi mas aktividat kultural, lo lesa mas, stimulá nan yiunan mas, etsetera.

E eronan ku sra. Middelkamp ta kometé den e argumentashon aki ta grandi i no-sientífiko.

Na prome luga e ta sita inbestigashonnan, ku, segun e, a demostrá ku no ta un idioma straño ta e problema mas grandi den enseñansa, pero e struktura sosial malo, ku lo kausa un fayo den e desaroyo di e mucha ku ta bin for di un grupo minoritario (estudionan na USA) of for di un grupo ku ta papia un sierto dialekto (estudionan na Oropa).

Esaki tabata e konklushon di un grupo di hende ora nan a ripara ku e intentonan pa stimulá e desaroyo di idioma serka e mucha for di e gruponan aki (e konosido "Kompensatieprogramma's) a frakasá.

Pa por usga e konklushon aki na un manera krítiko por ta bon pa konta un tiki mas di e estudionan aki.

Tabata tin un temporada, tanto na Merka komo na Oropa (añanan '60), den kual nan a wordo forsá pa bai buska un solushon pa e problema, ku hopi mucha for di minorianan etniko (por ehempel negernan, indjannan i latino-amerikanonan na Merka) i gruponan sosial (muchanan ku tabata papia dialekto of ku tabata bin di klase abou) tabata faya den enseñansa.

E idioma ku e muchanan tabata bin skol ku n'e, tabata wordo mira komo inferior, meskos ku nan "background" kultural. E solushon tabata wordo mirá den un entrenamento intensivo di e muchanan, spesialmente riba e tereno di idioma. E entrenamento aki tabata sosode segun e "drill method", esta e muchanan mester a ripiti e frasenan korektamente te ora nan tabata hasi esei bon.

(Aki na Antias tin hende, ku tin eksperiensia ku e TED-programma, ku a wordo usa mas o menos 10 a 15 aña pasá den enseñansa preparatorio).

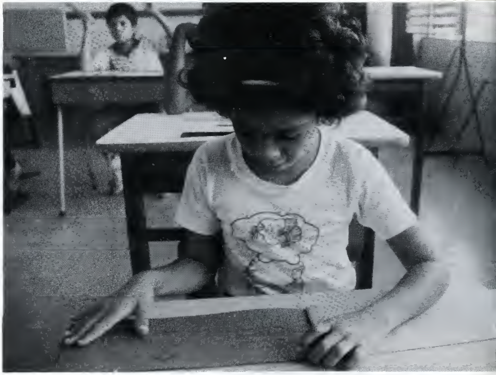
E intenshonnan aki a faya i a forsa e ekspertonan pa bai pensa riba e posibel kousanan.

— Tabata tin un grupo ku a konkluí ku e muchanan konserní tabata bobo i tabata falta kapasidat intelektual. (Un tal Jensen a bai asta asina leu di bisa ku e abilidatnan mental di negernan ta inferior na esunnan di hende blanko).
— Tabata tin un grupo, ku a konkluí ku e muchanan aki tabata tin un retraso mucho grandi kaba, kausá dor di nan situashon sosial. (Esakinan sra. Middelkamp ta sita).
— Tabatin un grupo ku a purba di drecha e tipo di programa (basa nan riba miho teoría i komprendemento di e desaroyo kognitivo i di idioma).
— Tabata tin un grupo ku a kuminsa puntra su mes, si e punto di salida mes tabata korekto. A buska e fayo serka e muchanan, pero e fayo por ta den e sistema di enseñansa mes, ku no ta tene sufisientemente kuenta ku e muchanan aki.

I e ultimo grupo aki a haya mas akohida i sostén for di estudionan linguístiko, sosiolinguístiko i psycholinguístiko. Mas i mas a wordo rekonosí ku e idioma ku e muchanan aki tabata tin NO ta defisiente of menos desaroyá, pero ku e ta OTRO. E tin su mesun sistema di reglanan linguístiko i su mesun sistema di komunikashon, ku ta mas kompliká ku esun di e idioma standart di e muchanan di klase medio.

Den e komunidat/grupo for di kual e mu-

→

cha ta bin, su idioma i forma di komunikashon ta funkshonal i esei mester wordo respetá.
Tambe e desaroyo di e komunikashon i idioma di e muchanan aki no ta *defisiente,* pero e ta *diferente* (Labov '72, Extra '74). A wordo bisá tambe ku skol no mester usa solamente e normanan i modelonan di e klase medio, pero e mester akseptá i respetá esunnan di e gruponan minoritario i di e klase abou tambe. No ta por nada ku tanto na Merka, komo na Oropa den e ultimo 10 añanan a dediká tanto atenshon na enseñansa bikultural i bilingual, esta enseñansa ku ta tene kuenta ku e kultura i idioma di e gruponan minoritario (wak por ehèmpel Spolsky '72, Mackay & Andersson '77).
Kiermen, e echo ku enseñansa kompensatorio no a yuda, no ta debí na e echo ku no ta idioma ta hunga un papel importante, pero na e echo ku e programanan no tabata basá riba e suposishonnan korekto, esta ku e muchanan aki lo ta atrasá den nan desaroyo di idioma. Tabata hustamente e kontribushon di sosiolinguístika, di a mustra riba esaki.
I kontra e inbestigashon di Wiegersma ('74) ku sra. Middelkamp ta sita, pa proba ku no ta idioma a hunga un papel den e resultadonan malo, lo mi kier a menshoná un di e tanto inbestigashonnan ku e proba lo kontrario.
Na 1925 na Puerto Rico, kaminda e idioma vehikulo den e komunidat ta spaño i den enseñansa inglés (un situashon hopi komparabel ku esun di nos), un eksperimento a demonstrá ku ora e muchanan puertorikeño tabata siña na spañó, nan resultadonan tabata mucho mas mihó, ku ora nan tabata siña na inglés (Spolsky '72).

Ademas mi kier bisa sra. Middelkamp ku e axioma di UNESCO, ku tur mucha, pa por siña mihó, tin derecho di siña den su idioma maternal, no ta djis un ponensia; el a wordo probá basta biaha (wak Spolsky '72).
I aki na Antias nos tin eksperiensia, ku den tiponan di enseñansa kaminda uso di hulandes a bira kasi imposibel (BBO i E-klasnan di huishoudschool), siña e muchanan lesa na papiamento a bira un eksito i a motivá e muchanan aki i a duna nan e uniko chens pa nan por a partisipa na e mundo di lektura.

Perhuisio kultural

Fuera di un trato superfisial di e literatura sosiolinguístiko riba e tereno di enseñansa di idioma, sra. Middelkamp ta komete un eror hopi mas grandi: E ta konkluí SIN un estudio profundo i SIN konosimiento sufisiente di e literatura tokante e kultura antiano, ku *nos muchanan antiano ta atrasá den nan desaroyo mental i di idioma,* i ku esaki lo ta debí na sierto formanan di biba den nos komunidat, entre otro e forma di komunikashon entre mayor i yiunan.
Akinan e ta bira e asunto por kompleto; no ta e sistema di enseñansa no ta adaptá i no ta adekuá pa nos komunidat. Nò, nos hendenan i nos kultura no ta adekuá pa ekipa nos muchanan pa nos enseñansa. E fayo no ta serka e sistema di enseñansa, pero serka e mucha, serka su kultura. Sra. Middelkamp a bai asina leu di aplicá sin mas e pensamentonan di hendenan manera Bernstein i Bereiter, riba e situashon Antiano.

I meskos ku Bernstein i otronan a wordo kritiká, pasobra nan estudio i ponensianan a wordo determiná mucho dor di nan norma- i balornan, por kritiká sra. Middelkamp ku el a usa sin mas e *normanan di e klase medio oropeo* pa usga nos kultura.
Ta un punto generalmente akseptá den e siensianan sosial ku e diferente kulturanan i subkulturanan tin nan mesun norma- i balornan, maneranan di komuniká, di eduká nan yiunan, etsetera. I ku *no por usga un kultura inferior na otro.* E formanan di komunikashon ta varia entre e kulturanan, pero kada kultura ta prepará su muchanan pa e eksigensianan di sú komunidat. Estudionan por ehèmpel di e formanan di komunikashon di sierto tribonan indjan na Merka a mustra, ku aunke e muchanan di e tribo aki tabata faya na skol pasobra nan no tabata papia, por a ripará ku den nan komunidat e manera di komuniká tabata otro i ku e muchanan tabata funkshona bon. Papia hopi segun nan kustumbernan tabata innesesario i hopi biaha bruto (Dale '72). Estudionan di e muchanan kolor skur na Merka a demostrá e mesun kos. Den nan komunidat i segun nan kultura nan forma di komunikashon tabata funkshonal (Labov '72).
I e poko estudionan hasí aki na Antias, tokante desaroyo di idioma di nos muchanan, a demostrá ku seguramente no por papia di un retraso den e desaroyo di nan idioma. (Guda '79, Guda e.a. '81, Croes i Donata '81).
Tur esaki no kiermen ku no por tin mucha (kasonan individual) ku pa motibonan sosial, no a haña chens pa desaroyá sufisiente. Pero loke mi kier enfatisá ta ku no por usga henter un kultura i su kustumbernan for di sierto normanan oropeo i di klase medio. E ultimo aki ta un ehèmpel di loke ta pasa ku nos, ku ta haña nos enseñansa den un sistema ku no ta adaptá i ku no ta sali for di nos norma- i balornan.

Ta keda un echo ku e situashon malo den nos enseñansa no por wordo spliká dor di deklará tur nos muchanan atrasá den nan desaroyo, pero ku ta e sistéma no ta adekuá pa nos muchanan.

Mi ta spera di por a trese na kla, ku e argumentashon di sra. Middelkamp, ku introdukshon di papiamento lo no kambia nada pasobra no ta un idioma straño komo idioma vehikulo na skol ta e problema, no ta basá riba un estudio sufisientemente profundo i ophetivo.
Den un siguiente artikulo lo mi elaborá riba e di dos punto den su argumentashon (esta ku introdukshon di papiamento lo stroba e desaroyo di un LWC) i na final lo mi duna mi punto di bista riba e materia aki. ●

ANTILLEN OP EIGEN BENEN?

Het eerste dat opvalt is de heterogeniteit: het gebied is geen ethnisch-geografisch afgerond geheel, maar een samenraapsel uit de toevalligheden van de koloniale voorgeschiedenis. Er bestaat geen nationale economie, maar een niet geïntegreerde en nauwelijks gecoördineerde samenvoeging van afzonderlijke eiland-economieën met duidelijke onderlinge welvaartsverschillen. Onafhankelijkheid als één staatkundig geheel kan daardoor niet een samengaan in gelijkwaardigheid zijn, maar komt neer op omzetting van de koloniale afhankelijkheid in een stelsel van onderlinge afhankelijkheden tussen de eilanden. Op deze basis is met name voor Bonaire, St. Maarten, Saba en St. Eustatius onafhankelijkheid niet meer dan een holle kreet.

Samengaan in vrijheid is alleen mogelijk op basis van het bereiken van een zodanig ontwikkelingspeil op elk van de eilanden, dat geen structurele inkomensoverdrachten tussen de eilanden meer nodig zijn. Het is zonder meer duidelijk dat juist in die niet bestaande situatie elk eiland materieel gesproken vrij zou kunnen kiezen voor of tegen gezamenlijkheid. Gegeven de overwegend insulaire instelling van zeer veel Antillianen, zou samengaan dan erg onwaarschijnlijk zijn.
In theorie is het bedoelde peil van economische ontwikkeling niet onbereikbaar, maar de daartoe vereiste veranderingen zijn zo ingrijpend, dat ze in de huidige situatie praktisch onuitvoerbaar zijn. Voorbeeld: het knelpunt van de absolute schaarste van de grond. Op totaal minder dan duizend vierkante kilometer leidt toename van ruimtegebruik, die noodzakelijk is voor economische ontwikkeling, onherroepelijk tot een stijging van de grondprijzen, waardoor een veel te groot deel van de ontwikkelingsfondsen zou worden omgezet in buitenlandse vermogens van grondeigenaren. Nationalisatie van alle grond is het enige kruid dat hier tegen gewassen is, maar dat kan niet van buitenaf worden opgelegd en is, tengevolge van de gevestigde belangen, van binnen uit langs democratische weg niet haalbaar.
Formele collectieve onafhankelijkheid voor de Nederlandse Antillen zou daardoor neerkomen op feitelijke onderlinge afhankelijkheid, zelfs als het gebied als geheel zichzelf zou kunnen bedruipen. Men zou daaruit de conclusie kunnen trekken, zoals de meerderheidspartij op Aruba gedaan heeft, dat onafhankelijkheid alleen op eilandsniveau betekenis kan hebben.

Dr. A. J. Butter is werkzaam bij het Economisch Geografisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam. Hij is bezig met het opzetten van een studie van kleine economieën. Over de specifieke problemen van kleine economieën schreef hij in Economenblad 25 ("Klein is lastig"). Butter promoveerde in 1979 op het proefschrift: "Wat heet onafhankelijk? Aspekten van de buitenlandse handel van de Nederlandse Antillen in relatie tot de vraagstukken van economische, sociale en staatkundige ontwikkeling."

Onder voorzitterschap van ex-premier Biesheuvel bereidde een commissie de onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen voor. Inmiddels heeft deze commissie een rapport uitgebracht. Het vormt de basis voor de komende R.T.C. Maar is de economische basis voor echte onafhankelijkheid wel aanwezig?

Deze gevolgtrekking is echter onjuist als op eilandniveau niet voldaan is aan het vereiste van financiële levensvatbaarheid van de onafhankelijkheid, te weten het bereiken van een structureel evenwicht tussen de uitgaven en eigen inkomsten van de overheid, waarbij wij op de koop toe willen nemen dat men gedurende een bepaalde ontwikkelingsfase nog onafhankelijk zal blijven van ontwikkelingsgelden.

Er moet echter uitzicht bestaan op het bereiken van het bedoelde evenwicht, want ontbreekt dat perspectief, dan is onafhankelijkheid een vlag die ook in de toekomst de lading niet zal kunnen dekken. Verlenen en uitroepen van onafhankelijkheid staan dan gelijk met het wegplakken van de problemen onder een misleidend etiket. Degenen die daar toch voor kiezen, hoeven niet naïef of oneerlijk te zijn: misschien prefereren zij gewoon een nieuwe afhankelijkheidsstructuur boven de huidige.

Structureel evenwicht tussen uitgaven en eigen inkomsten van een nationale overheid hangt af van:
a) de hoogte en ontwikkeling van de uitgaven; →

b) de hoogte en ontwikkeling van het nationale inkomen; en
c) de macro-belastingquote, die bepalend is voor het overheidsaandeel in het nationale inkomen.

Biesheuvel

Wat punt a) betreft: in Economenblad 25 is al gewezen op de organisatorische knelpunten, waardoor het overheidsapparaat van een heel klein land al gauw een kind met een waterhoofd is en in de meeste gevallen de grootste werkgever. In de Nederlandse Antillen komt daar nog bij het nadeel van het voordeel van royale Nederlandse steun bij infrastructurele ontwikkelingsprojecten in het verleden. Er zijn nu prachtige havens, luchthavens en wegen, maar tegenover de noodzakelijke uitgaven aan onderhoud en exploitatie staan voor de overheid geen inkomsten die daar tegen op wegen.
Een enkel voorbeeld: het gigantische kruispunt Biesheuvel ten noordoosten van het Schottegat op Curaçao, dat voor voetgangers te breed is om het veilig te kunnen oversteken en dat exemplarisch is voor een miljoenenverslindend en autobezit stimulerend net van vierbaans snelwegen, dat veel te royaal is opgezet voor een klein eiland. Als wij dit kruispunt zien als monument voor de vele obstakels die met Nederlandse hulp zijn geplaatst op de Antilliaanse weg naar onafhankelijkheid, is de naam ervan wel zeer pikant, gezien de huidige rol van ex-premier Biesheuvel in het Nederlands-Antilliaanse overleg.

Papiamento

Bij onafhankelijkheid van afzonderlijke eilanden moet in beginsel een volledig pakket van overheidsdiensten op die eilanden beschikbaar zijn. Van volkenrechtelijke samenwerking tussen eilanden, om de kosten daarvan wat beter in de hand te houden, zal alleen een onverbeterlijke optimist wat goeds kunnen verwachten. Zelfs nu komt er van samenwerking weinig terecht en als het straks niet meer hoeft is er nauwelijks uitzicht op werkbare compromissen, bijvoorbeeld over de spelling van het Papiamento in het onderwijs. Zonder dergelijke compromissen op het praktische niveau, is samenwerking inhoudsloos en moet een onafhankelijk eiland zichzelf redden. Dat komt neer op relatieve verzwaring van de collectieve lastendruk, waardoor de kleinschaligheid meer knelt naarmate de gemeenschap kleiner is.
Vervolgens punt b), het nationale inkomen. De bomen groeien niet tot in de hemel en naarmate het produktieve potentieel van een gemeenschap kleiner is, hebben ze minder kans om tot wasdom te komen. Vatten wij het nationale inkomen op als produkt van het aantal arbeidsplaatsen en de gemiddelde toegevoegde waarde per arbeidsplaats, dan is het duidelijk dat, als deze laatste grootheid constant zou zijn, de groei beperkt is tot inschakeling van de arbeidsreserve, zeg 10% dus, en verder proportioneel met de bevolkingsaanwas. Als wij voor toegevoegde waarde per arbeidsplaats voor nieuwe bedrijvigheid niet van het gemiddelde uitgaan, maar van hoge waarden die in moderne industrielanden in sommige bedrijfstakken haalbaar zijn, dan nog is de mogelijke groei van het nationaal produkt in absolute termen gering.
Verder moet rekening worden gehouden met het feit, dat van de arbeidsreserve maar een klein del inzetbaar is in nieuwe, geavanceerde produktieprocessen. Gastarbeid om dat te overbruggen is op grote schaal nauwelijks mogelijk op Aruba, Curaçao en St. Maarten, omdat daar de bevolkingsdruk al zo hoog is. Aruba heeft bijvoorbeeld tien maal zoveel inwoners als het ongeveer even-grote eiland Texel. Bovendien lekt door gastarbeid veel van het profijt weg naar het buitenland, zoals men bijvoorbeeld heeft ondervonden in Liechtenstein, waar bij de industrie-ontwikkeling te weinig aandacht is geschonken aan de knelpunten in de arbeidsmarkt.

All-in cruise-arrangement

De huidige economische basis van de Nederlandse Antillen is bovendien niet erg sterk. De twee olieraffinaderijen werken beneden hun capaciteit, omdat raffinage dichter bij de afzetmarkten voordeliger is, mede door efficiënter bulktransport van ruwe olie. In die vervoersketen verliezen de overslagbedrijven op de Benedenwindse Eilanden aan belang door toename van het overpompen dicht onder de Amerikaanse kust van mammoettankers naar kleinere tankschepen.

Er zijn prachtige zee- en luchthavens

In het toerisme is in het Caraïbische gebied sprake van investeringen die steeds vooruit hebben gelopen op de ontwikkeling van de markt, zodat de touroperators er een machtspositie innemen ten nadele van het hotelwezen. Dagbezoek door cruise-toeristen is weliswaar toegenomen, maar de tegenwoordige bezoekers behoren overwegend tot een minder koopkrachtige klasse, die na de betaling van het steeds duurder wordende all-in cruise-arrangement vrij weinig over heeft om aan de wal te besteden in misschien wel tien verschillende aanloophavens.
Tenslotte zijn er als derde belangrijke 'sector' de inkomsten uit zeer lage winstbelasting op papieren buitenlandse maatschappijen. De basis daarvan zijn onder de Nederlandse paraplu geldende verdragen tegen dubbele belastingheffing. Het is allerminst denkbeeldig dat bij onafhankelijkheid deze basis wegvalt. Al met al zijn de kansen op stijging van het Antilliaanse nationale inkomen niet florissant en is zelfs een daling in de eerstkomende decennia bepaald niet uitgesloten.
Tegenover deze sombere realiteit worden soms hooggespannen verwachtingen geplaatst naar aanleiding van de kans op olievondsten, met name in het zeegebied tussen Aruba en Venezuela. De territoriale grenzen in dat gebied zijn echter niet afgebakend en de kans, dat die kwestie in het voordeel van de eilanden (en dus in het nadeel van grote broer Venezuela) wordt geregeld daalt naarmate de kans op olievondsten stijgt. Gelet bovendien op de samenhang tussen onafhankelijkheid en een zekere mate van isolement, die in veel zeer kleine landen aanwijsbaar is, is nauwelijks aan te nemen dat belangrijke olievondsten de kans om baas in eigen huis te blijven zullen vergroten.

Lichtpuntje

Rest nog punt c), het ruwe percentage van het nationale inkomen dat in de vorm van belastingen, heffingen en premies in de kassen van de collectieve en sociale sectoren zal vloeien. Daar is een lichtpuntje. De tarieven zijn naar Europese begrippen uitgesproken laag en aan de praktijk van de inning valt veel te verbeteren, evenals aan de bestrijding van belastingontwijking en -ontduiking. Maar het opkrikken van de macrobelastingquote is niet met enkele pennestreken te regelen en zal jaren van serieuze aandacht en inspanning vergen. Zelfs als dat lukt, is er nauwelijks kans dat in de eerstkomende dertig jaar een evenwicht tussen de inkomsten en uitgaven van de overheid haalbaar is. Noch voor de zes eilanden samen, noch voor afzonderlijke eilanden.
Wie onder deze omstandigheden kiest voor formele onafhankelijkheid, kan van mening zijn dat de daaronder schuil gaande nieuwe afhankelijkheid beter zal zijn dan de oude. Die mening moet gerespecteerd worden. Maar het is jammer dat daarbij het vraagstuk van de voor echte onafhankelijkheid vereiste economische basis onder tafel dreigt te vallen.

A. J. Butter ●

VAN HET BESTUUR

Esta dushi ta Karnaval!

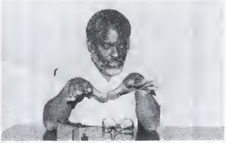
De laatste jaren barst het Karnavalsgeweld los als het nieuwe jaar slechts enkele uren oud is. Het hele eiland wordt opgezweept om zich te storten in de Karnavalsvreugde. Zelfs de tv, die een tijd geleden opgehouden is met nieuwsuitzendingen in het weekend, heeft op zaterdagavond een speciaal Karnavalsjournaal, waarin beelden getoond worden waar men in de loop van de week al van heeft kunnen genieten: krampachtig zwaaiende en dansende koninginnetjes, prinsen die moppen vertellen die van elke vorm van humor ontbloot zijn.

Enfin . . . zes weken lang dolle pret!
Wij hebben al vaker naar voren gebracht dat we niets hebben tegen het vieren van Karnaval. Wel zijn we van mening dat de zaak uit de hand gelopen is. Het hele Karnavalsprogramma is op de jeugd gericht en wekenlang zit het onderwijs met de gebakken peren. Het feit dat de jeugd dit jaar een week Karnavalsvakantie heeft, doet hier niets aan af. Werpt u maar eens een blik op het programma van de SAC.
Als we eerlijk zijn, moeten we toegeven dat voor veel jongelui deze periode een verlengde kerstvakantie is. Ze zijn misschien lijfelijk aanwezig, maar veel meer ook niet.
Wij geloven dat er gezocht zal moeten worden naar een betere oplossing voor het toenemende verzuim in de Karnavalsperiode.
Een ander zeer negatieve ontwikkeling van ons Karnaval is het aan de lopende band kiezen van koninginnetjes. Op steeds jongere leeftijd worden meisjes gebruikt om de kas van de Stichting Karnaval te spekken. Avond aan avond worden de kleintjes ten tonele gevoerd en weer afgevoerd, waarna er één wordt gekroond als de mooiste. Dat zo'n kind wordt blootgesteld aan gejouw uit de zaal en deel moet nemen aan een aktiviteit die niets kinderlijks heeft, ontgaat velen van ons.
Dat meisjes op deze leeftijd al wordt ingepompt dat, als ze maar een mooi gezicht en een mooi lijf hebben, ze er wel zullen komen, is waarschijnlijk volkomen onbelangrijk. Onze kritiek richt zich voornamelijk op het feit dat kinderen die nauwelijks beseffen wat hun wordt aangedaan, op deze wijze gebruikt worden. Dat jonge meisjes van jongs af aan bijgebracht wordt dat mooi-zijn en het behagen van het publiek alle deuren opent. Behoort het niet tot onze taak als opvoeders om tegen deze gang van zaken te protesteren?
Karnaval voor de jeugd . . . mooi, maar dan wel anders!
Trouwens, bepaalde leerkrachten moeten ook de hand in eigen boezem steken, omdat zij zich soms wekenlang zeer intensief bezig houden met het voorbereiden van het Karnavalsfeest van hun school.
Wij kunnen ons voorstellen dat niet alle leerkrachten het met dit artikel eens zullen zijn. Dat is hun goed recht. Wij geloven echter dat niemand zal ontkennen dat de vele Karnavalsaktiviteiten een negatieve invloed op het onderwijs hebben en dat er veel in te brengen is tegen het verschijnsel kinder- en jeugdkoninginnetjes.

Bestuurs-werkzaamheden

Op 11 januari j.l. werden alle vakbonden van de Antillen uitgenodigd voor een vergadering met de Minister-President. De Simar werd vertegenwoordigd door twee bestuursleden.
Behalve kennismaking met het Kabinet in de nieuwe samenstelling, werd van gedachten gewisseld over de sociaal-ekonomische situatie op de diverse eilanden. De Minister-

President liet doorschemeren dat men in de loop van dit jaar maatregelen kan verwachten, gezien de sociaal-ekonomische problemen op enkele van de eilanden.
Vandaar dat hij het z.i. zinvol vond een dialoog op gang te brengen, in een geinstitutionaliseerde vorm, tussen de vakbonden, het bedrijfsleven en de overheid.
De minister-President wilde in dit stadium echter niet ingaan op de aard van de te nemen maatregelen. Wel hoopte hij dat de bonden bereid zouden zijn tot een dialoog met de andere sociale partners. Hoewel deze bereidheid bij de bonden aanwezig is, stond men vrijsceptisch t.o.v. het welslagen van een dialoog. ●

grawata

Nu er nummerplaten in de kleuren van onze vlag zijn, vinden we dat ook verplicht moet worden dat de klaxons de eerste tonen van "Aruba Dushi Tera" toeteren . . .

●

Pregunta di aña: KON e karchinan di vota a yega St. Cruz?? . . .

●

Als Max het niet om het geld zou doen, zoals hij zelf zei, waarom kon hij dan niet gewoon Margo's "adviseur-achter-de-schermen" BLIJVEN? . . .

●

Meskos ku aña pasá e aña aki tambe tin DOS karnaval: un na februari i un na aprel . . .

●

Gerucht om eindelijk de bevolking in opstand te brengen: van WEB-water word je impotent . . .

●

Awor ku a lanta un komishon pa studia problemanan di sushidat na nos dushi isla, ta bon pa dun'e mesora un tarea ekstra: elimina sushidat den reunionnan di Eilandsraad . . .

●

Als de oppositie nog even zo door gaat met stommiteiten uithalen, hoeft de MEP zelfs geen kampagne meer te voeren! . . .

●

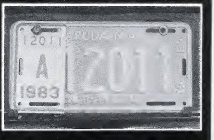
Yiunan di Korsou tin por lo menos UN bentaha riba rubianonan: nan antepasadonan no ta hulandes . . .

●

Diario (en Tele-Aruba ook, langzaam maar zeker):
De macht van de pers?
De pers van de macht! . . .

●

Nos a keda informa ku pa e aña aki hurado mester a skohe entre tres lema pa numero di outo:
— "one meppy island"
— "one dirty island"
— "one happy island"

Als je het gedoe rond het adviseurschap van Max hebt gevolgd, weet je meteen wat kruipolie is . . .

●

Credo van de MEP: Stennis is macht.

●

Boso tambe a haña straño ku apenas un dia despues ku Elio a papia ku ATIA i KvK el a disidí di retira?
Nos no! . . .

●

En nog de groeten van Elio . . .

REKAPASITASHON DI MAESTRONAN DI SKOL

Ya tin basta aña kaba ku ta wordo papiá tokante rekapasitashon di maestronan di skol na Antias.
Na 1981 Dienst Ekonomische Ontwikkeling Aruba (DECO) ta reaktiva e asina yamá projekto ASPA (Arubaanse Sociaal Pedagogische Academie), den kua nan ta indika ku den futuro akademia pedagógiko no lo tin solamente e tarea di entrenamento inisial di maestronan di skol pa enseñansa preparatorio i basiko, pero tambe kursonan riba tereno sosial i tambe e tarea di rekapasitashon. Ta e tarea di rekapasitashon lo bira e tarea mas importante di akademia pedagogiko den futuro.
E delaster dos añanan nos por a lesa i tende di diferente initiativa di banda di emianan Pedagogiko di Aruba i Korsou ront di e tópiko rekapasitashon i en espesial e papel ku e akademianan lo mester hunga eiden.
Asina e segundo IKOL (Interinsulair Kontakt Opleiding Leerkrachten), ku a wordo tení dia 2, 3 i 4 di oktober na Aruba tabatin komo tema sentral Rekapasitashon di maestronan. E konklushon mas importante di e IKOL aki tabata ku promé ku disidí di integrá rekapasitashon bou di e akademianan pedagogiko, lo mester bin ku un maneho bon klá. E deseo aki a keda ekspresá den un resolushon ku a wordo mandá na tur e instansianan konserní. Dosentenan di ambos akademia a aksentuá tambe ku e rekapasitashon di nan mes komo esnan ku tin ku rekapasitá e otronan, mester keda garantisá (wak tambe Skol & Komunidat, jrg. 12, no. 19, november 1981 "Docenten APA en APK eisen een behoorlijk nascholingsbeleid" i tambe e raport di IKOL II).
Un reakshon di banda di e instansianan konserní di gobierno riba e resolushon aki nunka no a bini.
Durante e IKOL II aki APA i APK ta aseptá tambe un desishon pa aserka ministro di enseñansa ku e petishon pa e organisá un kongreso amplio ku e tema "Rekapasitashon di maestronan." Durante e kongreso aki e rapòrt di diskushon trahá dor di sr. Yubi Evertsz "Een blauwdruk van een nieuw opleidingsinstituut voor leerkrachten op Curaçao," tambe lo por a wordo diskutí, i APA i APK lo por determina nan punto di bista riba e sugerensianan di e rapòrt aki ku tabata un enkargo di parti di minister di enseñansa (wak tambe Skol & Komunidat, jrg. 13, no. 1, januari 1982). A aserká minister Veeris ku tal proposishon, lokual a resultá den e kongreso "Toekomst Opleidingsinstituten voor leerkrachten," 26, 27 i 28 di mei 1982, na Landhuis Brakkeput Mei-Mei, Korsou. A partisipá na e kongreso aki minister Veeris i e diputadonan di enseñansa di Aruba, sr. Flanegien, i di Korsou, sr. Lourens. I tambe e sindikatonan Simar, Sitek i Simabo, e direktivanan di skol IPSO i SMOA, e instansianan di gobierno, Departement van Onderwijs (entre otro ARPO i CLO), Onderwijszaken di Aruba, Bonaire i Isla Riba, Onderwijs en Kultuur di Korsou i naturalmente direktiva, dosente i studiantenan di APA i APK.
Charlanan a wordo tení dor di minister i diputadonan. di enseñansa i tambe dor di Stanley Lamp (BNC), Yubi Evertsz, Lydia Emerencia (APA, APK), Errol Cova (Sitek, Simar) i Henri Vijber (SAD-Korsou). E tabata un kongreso di un magnitut ku masha poko sa wordo organisá aki na Antias.
Den su charla, nos diputado di enseñansa sr. Flanegien a bisa entre otro:
"Enkuanto di nascholing lo mi kier bisa algo mas. Na Aruba nos tin un kuerpo di maestro basta hoben. Spesialmente den enseñansa básiko. Dor di esaki no tin hopi maestro ku kada aña ta bai ku penshun di bienes. Esaki ku konsekuensia ku e kantidat di kupo di trabou den enseñansa ta i por lo pronto lo keda hopi chikito. Esaki ta nifika tambe ku nos maestronan aktual lo mester sirbi hopi aña den enseñansa. Pa perkurá pa nan funkshonamento ta optimal den futuro i tambe pa segurá e renobashon di enseñansa, nos ta haña, meskos ku ta poní den e raport di IKOL II, ku e "nascholing" di maestronan mester bira obligatorio. Pero pa e obligashon aki tin efekto nos ta kere ku lo mester tin sankshon pa esnan ku nenga di kumpli ku e eksigensia aki. Pasobra sin sankshon e obligashon no ta efektivo . . .
. . . E idea di un instituto multi-funkshonal no ta nobo i e ta kuadra ku nos nesesidatnan na Aruba. Esaki *no* ta nifika ku nos lo por hasi tur kos nos mes na Aruba, sin mester di otronan di afó. Nos mester i nos kier traha ku tur otro pais, inkluso e islanan di Antias. Pero e kriterio lo ta un base di igualdat di e partidonan i koperashon boluntario.
Mi sa, i esnan ku ta trahando riba e plannan aki sá, ku tin hopi otro kondishon ku mester wordo kreá, promé ku nos lo yega einan.
Kondishonnan manera:
- un bon organisashon i un lei nobo espesifikamente trahá pa un instituto pa enseñansa halto manera esaki,
- un bon staf di personanan profeshonal i kapasitá ku hopi eksperiensia pa hasi e diferente tareanan aki,
- un forma di koperashon entre gobierno i maestronan di skol i esnan ku lo mester traha na e instituto aki,
- un maneho total den kual e idea menshoná lo mester pas (!!).

Mi ta kontento pa wak ku e maestronan di e Akademianan Pedagogiko mes tambe ta konsiente di e problemanan na e institutonan aki i a bin ku ideanan interesante pa restrukturá e institutonan aki. Kaminda ku por, lo nos hasi uso di e ideanan aki . . . Pronto lo nos tene reunionnan ku e Akademia di Aruba pa konkretisá plannan pa e añanan ku ta bin (por ehèmpel, konkretisa e "nascholing") i sigi traha riba plannan pa futuro . . ." (saká for di e relato "Kongres Toekomst Opleidingsinstituten voor Leerkrachten, Korsou mei 1982).
Na final di e kongreso aki a aseptá dos resolushon: un tokante entrenamento inisial (Initiele Opleiding) i un tokante rekapasitashon. E promé resolushon ta puntra minister di enseñansa pa, den koperashon ku e diputadonan di enseñansa, lanta un grupo di trabou ku lo por kuminsá traha entrante 1 di september 1982. Dentro di un termino di un aña e grupo di trabou aki lo mester bin ku proposishonnan di maneho konkreto tokante kambionan nesesario ku lo mester tuma lugá den e institutonan a korto plaso. E grupo di trabou lo mester kumpli ku e tarea aki segun puntonan di salida ku a keda aseptá durante e kongreso aki i ku ta wordo eksplisitá den e resolushon. E grupo di trabou aki lo mester ta konsistí di representantenan di gobiernonan insular i sentral i direktivanan di e akademianan di Aruba i Korsou.
E di dos resolushon (tokante rekapasitashon) ta bisa ku e kongreso ta di opinion ku ta nesesario pa:
1. "een voorbereidingsperiode af te kondigen voor een vorm van georganiseerde nascholing,
2. alvorens met deze voorbereidingdperiode te beginnen, dat de nodige minimale beleidsuitspraken gedaan worden,
3. een kommissie in te stellen, die op basis van de beleidsuitspraken de nodige voorbereidingen treft, en een voorstel-nascholingsplan formuleert,
4. dat deze beleidsuitspraken ondermeer het doel, de verantwoordelijkheid, de plaats van de nascholing binnen ons onderwijssysteem, de organisatie en de procedure dienen te behelzen."

A base di esaki e kongreso a disidí di puntra minister di enseñansa i diputadonan di enseñansa di Aruba i Korsou pa fiha e ponen-

→

Segundo IKOL, tema sentral: Rekapasitashon di maestronan.

sianan aki riba menshoná den un "naschölingsprotokol" (un pa kada teritorio insular) entre e gobiernonan i e sindikatonan representatibo Simar i Sitek, prome ku fin di aña eskolar 1981/1982.
Ambos resolushon ta wordo aseptá dor di minister di enseñansa i e diputadonan di enseñansa.

Kiko a wordo hasi?

E kongreso, e palabranan bunito, e resolushonnan, tur esei tabata na mei 1982. Awor ta februari 1983, mas ku mei aña despues. Aña eskolar '81-'82 a pasa dia bieu kaba, 1 di september 1982 a pasa hopi tempo kaba. E storia bieu di e mundo di enseñansa ta ripiti su mes, esta ku tur kos a keda na palabranan bunita, pero di echonan, poko of nada!

Pa loke ta trata e komishon tokante "Initiële Opleiding" ku mester a kuminsa traha 1 di september 1982, nos tin entendí ku solamente a puntra e personanan konserní pa bira miembro, pero ku niun ora so e komishon aki a keda ofisialmente instalá i menos aínda a kuminsa traha.
Pa loke ta trata e resolushon tokante rekapasitashon: ront di oktober 1982 un komishon di gobierno a kuminsa hasi e preparativonan ku lo mester a resulta den instalashon di e grupo di trabou ku lo mester bai studia e materia aki. E komishon di gobierno aki (ambtelijke kommissie) a traha un konsepto di un protokol, a stipulá e tareanan di e grupo di trabou i a traha un konsepto di un "instellingsbesluit". Por bisa ku e "ambtelijke kommissie" aki a kaba mas o menos ku su trabou. E pregunta ku ta surgi ta; dikón no ta dal bai anto?
Nos a komprondé ku tabatin kombersashonnan andando tokante e protokol entre minister di enseñansa i diputado Flanegien. Mester a bin tambe un kombersashon ku Simar tokante e konsepto di e protokol. E mesun dia ku e kombersashon aki mester a tuma lugá, Simar ta wordo notifiká ku diputado di enseñansa sr. Flanegien a disidí di "schort op" e kombersashonnan aki "tot nadere orde." Esei ta e situashon te na ora ku e número aki a bai imprenta. Te aínda e kombersashonnan ta "opgeschort," *sin ku ningun motibo a wordo duná.*
Aki 7 luna un otro aña eskolar ('83-'84) lo habri. Te aínda e akademianan pedagógiko no sa kiko lo bai para ku e tarea di rekapasitashon.
Atrobe tin tur indikashon ku e gobernantenan no ta tuma e problema i nesesidatnan di enseñansa, sufisientemente na serio!
Redakshon di Skol & Komunidat tin ya mas ku un luna ta purba en vano di haña un entrebista ku diputado Flanegien, pa pidi'e mas informashon tokante e motibonan dikón e kombershonnan tokante rekapasitashon ta keda den "freezer" i tambe tokante hopi otro punto mas ku ta toka nos enseñansa. ●

INFORMATIE-COLLEGES op de Arubaanse Pedagogische Akademie

In het nieuwe jaar 1983 start de Arubaanse Pedagogische Akademie met een serie informatie-colleges op pedagogisch-didaktisch gebied. De Arubaanse Pedagogische Akademie is van mening, dat gezien de belangrijke veranderingen en vernieuwingen die zich in de nabije toekomst in het onderwijs zullen voordoen, de APA als pedagogisch instituut, haar steentje dient bij te dragen, opdat de noodzakelijke verbeteringen in het onderwijs zo succesvol mogelijk worden voltrokken.
Deze informatie-colleges zijn zowel bestemd voor de APA-gemeenschap (docenten en studenten), als ook voor de leerkrachten in het onderwijs, onderwijsinstanties- en autoriteiten en de geïnteresseerden in de Arubaanse gemeenschap.
Deze serie lezingen worden gehouden op iedere laatste dinsdag van de maand, te beginnen op 25 januari op de Arubaanse Pedagogische Akademie.
Na analyse van de verschillende onderwerpen die tijdens deze informatie-lezingen aan de orde komen, hoopt de Arubaanse Pedagogische Akademie in het schooljaar 1983-1984 een geschikt thema te kiezen, dat door middel van een te organiseren Onderwijssymposium uitgediept zal worden. De APA spreekt bij deze de wens uit dat de onderwijswereld en belangstellenden deze lezingen zullen bijwonen.
Het programma voor het jaar 1983 ziet er als volgt uit:

Dinsdag, 25 januari, 20.00-21.30 uur: "Buitenschoolse vormingsaktiviteiten voor de schoolgaande jeugd," mej. L. Kelly.

Dinsdag, 22 februari, 20.00-21.30 uur: "Analyse van de leesmethode "Lesa Bon" in leerpsychologisch en leerplanontwikkelingsperspectief, F. Zaandam.

Dinsdag, 29 maart, 20.00-21.30 uur: "Naar een leesmethode voor het Papiamentu", Werkgroep Leesmethode Onderwijszaken.

Dinsdag, 26 april, 20.00-21.30 uur: "Ervaringen met het moedertaalonderwijs op de Bovenwindse Eilanden," mevr. J. Morales-Lam, mevr. G. Cordeiro-da Silva, mej. M. Geerman.

Dinsdag, 31 mei, 20.00-21.30 uur: "Naar een nieuwe structuur van de Arubaanse Pedagogische Akademie," Vaksektie Onderwijskunde van de Arubaanse Pedagogische Akademie.